

מחשבות על גיל היקום הרב מואיז נבון

- גיל היקום ע"פ NASA: 13.7 מיליארד שנה / גיל העולם ע"פ יהדות: פחות מ7000 שנה

ויקרא פרק כה (א) וַיְדַבֵּר יְקוֹק אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ **שַׁבַּת לִיקוֹק**: (ג) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרֶמֶד וְאִסַּפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ: (ד) וּבִשְׁנֵה הַשְּׁבִיעִית שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבַּת לִיקוֹק... ס (ח) וְסַפַּרְתָּ לָךְ שִׁבְעַת שָׁנִים שָׁבַע שָׁנִים שְׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שִׁבְעַת שָׁנִים תִּשַׁע וָאַרְבָּעִים שָׁנָה: (ט) וְהִעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַכְּפֹרִים תִּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אֲרָצְכֶם: (י) וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וְקִרְאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל יֹשְׁבֵיהָ **יֹבֵל** הוּא תִּהְיֶה לָכֶם וְשַׁבְּתֶם אִישׁ אֶל אַחֲזָתוֹ וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשֻׁבוּ: ...

רמב"ן ויקרא פרק כה פסוק ב [ספרד 1194-1270]

שבת לה' - לשם ה', כשם שנאמר בשבת בראשית, לשון רש"י. ורבותינו לא כך נתכוונו במדרשם, כי כל השבתות גם המועדים לשם ה' הן ולא יאמר באחד מהם "לה'", אבל אמר (לעיל כג כד) "יהיה לכם שבתון" ואמר ביום הכפורים (שם לב) "שבת שבתון הוא לכם". ולשון הברייתא בתורת כהנים (פרק א ב) "**שבת לה'**", כשם שנאמר בשבת בראשית כך נאמר בשביעית שבת לה'". אבל פירוש "שבת לה' אלהיך" האמור בשבת בראשית (שמות כ י), כי בו שבת וינפש ועל כן לא תעשה כל מלאכה, ולכך אמרו כי כן נאמר בשמיטה כי היא שביעית בשנים:

מזרחי (רא"ם) ויקרא פרק כה (ב) שבת לה' לשם ה' כשם שנאמר בשבת בראשית. אינו רוצה לומר שיעשה שבייתה לשמו ולכבודו, ולא להנאת עצמו, שתהיה מנוחה לארץ שנה אחת כדי שיהיה לה כח לשנים הבאות, כמו שעושיין זה עובדי האדמה, אלא שיהיה שבייתה לשם השבת, ששבת בו ה' בזמן הבריאת. וזהו שאמר: "כשם שנאמר בשבת בראשית", שכתוב בו בפירוש (שמות כ, י - יא) "ויום השביעי שבת לה' אלהיך... כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ... וינח ביום השביעי", ואף על פי שזאת המנוחה **בשנה שביעית**, ומנוחת הבריאה **ביום השביעי**, מכל מקום "סוד ימי עולם רמוז במקום הזה" (לשון הרמב"ן כאן), **כי כל השביעיות זכר ליום השביעי הם**. והרמב"ן ז"ל טען ואמר: "ורז"ל לא לכך כווננו במדרשם, כי כל השבתות גם המועדים לשם ה' הם, ולא יאמר באחד מהם לה', אבל יאמר (כג, כד) "יהיה לכם שבתון" ואמר ביום הכפורים (כג, לב) "שבת שבתון הוא לכם", וזה מפני שחשב שכונת הרב במאמר לשם ה' הוא שנעשה השמיטה לשמו ולכבודו ולא להנאתו כמנהג עובדי האדמה, וכבר בארנו שאין זו כונת הרב, רק כאשר פירשנו.

והנה בכאן עוררו אותנו בסוד גדול מסודות התורה, כבר רמז לנו ר"א [ספרד 1089-1164] שכתב, "וטעם **שבת לה'** כיום השבת, ו**סוד ימות עולם רמוז במקום הזה**". וכוף אזנך לשמוע מה שאני רשאי להשמיעך ממנו בלשון אשר אשמיעך, ואם תזכה תתבונן. כבר כתבתי בסדר בראשית (בראשית ב ג) כי ששת ימי בראשית הם ימות עולם, ויום השביעי שבת לה' אלהיך כי בו יהיה שבת לשם הגדול, כמו ששנינו (משנה תמיד ז: ד) "בשביעי מה היו אומרים 'מזמור שיר ליום השבת': לעתיד לבא שכולה שבת ומנוחה לחיי העולמים": והנה **הימים רמוז** לאשר ברא במעשה בראשית, **והשנים ירמזו** לאשר יהיה בבריאת **כל ימי עולם**.

... **והיובל יודע עוד מ'בראשית' עד ו'יובל'**, כי ישובו ביובל הכל 'איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו', כי הוא מוסד והמאמין יחריש, ...

רמב"ן שמות פרק כא פסוק ב ... השביעי נבחר בימים [לשבת] ובשנים [לשמיטה] ובשמטות [ליובל], והכל לענין אחד, **והוא סוד ימות העולם מבראשית עד ויכלו** ...

ספר התמונה, מיוחס לר' נחוניא בן הקנה ור' ישמעאל כהן גדול [מאה ראשונה, פורסום מאה 13]
[שבע שמיטות של שבעת אלפים שנה מביא העולם לסה"כ מ"ט אלף שנה]

ספר החינוך מצוה של [ספרד מאה 13, מביה"ס של הרמב"ן]
ועוד שמעתי מפי החכמים שיש בענין היובל סוד נפלא, וכי בו נרמז כל ימי עולם ושניו.

ספר הכוזרי מאמר א סז [ספרד, 1075-1145]. ... ועולמות רבים קודם העולם הזה...

[רבינו] בחיי ויקרא פרק כה פסוק ח [ספרד 1255-1340]

שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים וגוי. מה צורך להוסיף ולומר "והיו לך" וכי לא היינו יודעים שמספר שבע שנים שבע פעמים הן תשע וארבעים שנה, אבל יתכן לומר **בסוד הענין**: כי בא הלשון בספור המצוה המעולה הזאת לבאר על ההוה ולרמוז על העתיד, כי המספר הראשון רמז למצות היובל שהם מ"ט שנה ושנת החמשים קדש, ולכך הזכיר בו: "וספרת", לשון ספירה, והמספר השני רמז **ליובל הגדול שהוא סוף כל ימי העולם אשר הויתו ארבעים ותשעה, כי מספר מ"ט בימים ובשנים ובאלפים** ובשערי הבינה שנמסרו למשה. הכל ענין אחד, ירמוז לזמן עמידת העולם וקימומו, כנרמז בתחלת קהלת: (א, ד) "והארץ לעולם עומדת", והוא עולמו של יובל העולם [ז"א חמישים אלף שנה].

[רבינו] בחיי במדבר פרק י פסוק לה

... ואחר היובל יתחדש המציאות כלו כי יחזרו העשר כבתחילה להתגלות מאין סוף, ותחזור ההמשכה בעליונים ובשפלים מימי קדם, וכן מיובל ליובל עד י"ח אלף יובלין, [900,000,000 <= 18,000 x 50,000]

לבנת הספיר, ר' דוד בן יהודה החסיד (מאה 13)

- אנו בשמיטה השביעית, כך שהיו לפני יצירת אדם הראשון 42,000 שנים
- אוצר החיים, רב יצחק מעכו (1250-1340)
- "פי אלף שנים בעיניך כיום אֶתְמוּלִי" (תהלים צ: ד)
- שנה=365.25 יום, לכן $1,000 \times 365.25 = 365,250$ שנים אנושיים לכל שנה אלוקית
- ר' אריה קפלן (1934-1983)
- $42,000 \times 365,250 = 15,340,500,000$ שנים אנושיים

Prof. Gerald Schroeder

We now have quantified the data to know the relationship of the "**view of time**" from the **beginning of stable matter**, the threshold energy of protons and neutrons (their nucleosynthesis), **relative to the "view of time" today**.... A dozen physics textbooks all bring the same number. The general relationship between nucleosynthesis, time near the beginning at the threshold energy of protons and neutrons when matter formed, and time today is a million million. That's a 1 with 12 zeros after it. So when a view from the beginning looking forward says "I'm sending you a pulse every second," would we see a pulse every second? No. We'd see it every million million seconds. Because that's the stretching effect of the expansion of the universe.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף לח עמוד ב

אמר רבי יוחנן בר חנינא: שתיים עשרה שעות הוי היום; שעה ראשונה - הוצבר עפרן, שניה - נעשה גולם, שלישית - נמתחו אבריו, רביעית - נזרקה בו נשמה, חמישית - עמד על רגליו, ששית - קרא שמות, שביעית נזדווגה לו חוה, שמינית - עלו למטה שנים וירדו ארבעה, תשיעית - נצטווה שלא לאכול מן האילן, עשירית - סרח, אחת עשרה - נידון, שתיים עשרה - נטרד והלך לו.

$$5.5 \text{ days} \times 10^{12} / 365.25 \text{ days/year} \Rightarrow 15,058,179,329 \text{ years}$$

[Schroeder: With a correction for non-linear expansion leads to an estimate of **14 billion years**.]

בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה י

מהו "ויכל אלהים ביום השביעי"? ... רבנן אמרי משל למלך שעשו לו טבעת מה היתה חסירה חותם, כך מה היה העולם חסר שבת...

אברבנאל בראשית פרק ב

... ורבנן לקחו להם הדרך שזכרתי מהרמוז והוא ששת ימי בראשית רומזים לאלפי קיום העולם ועמידתו והיום השביעי מורה על שביתתו ולכן אמרו שהיה העולם כטבעת בעגולו ותמונתו ושמפני **שלא יחשוב אדם שהיה העולם קדמון** בהקדמות סבתו לכן היה השבת כי הוא מורה על בטול העולם ושביתתו והיה א"כ השבת חותמו של הקדוש ברוך הוא כי הוא המורה שלה' הארץ ומלואה הוא בראו והוא יפסידהו כרצונו כי הוא כלו כחומר ביד היוצר.

Stephen Hawking, A Brief History of Time: "Many people do not like the idea that time has a beginning, probably because it smacks of divine intervention."

G. Schroeder: Stephen Hawking, in his recent book, *The Grand Design*, breaks the news, bitter to some, that God was not needed to create the universe. ... To create a universe from absolute nothing God is not necessary. All that is needed are the laws of nature. ... [That is,] there can have been a big bang creation without the help of God, provided the laws of nature pre-date the universe. Our concept of time begins with the creation of the universe. Therefore if the laws of nature created the universe, these laws must have existed prior to time; that is the laws of nature would be outside of time. What we have then is totally non-physical laws, outside of time, creating a universe. Now that description might sound somewhat familiar. Very much like the biblical concept of God: not physical, outside of time, able to create a universe. [Elokim]

Rav Soloveitchik, Reflections of the Rav, Vol. 1, p.14

The Divine name *Elohim* denotes that God is the Creator of the world. Semantically, it connotes omnipotence, *ba'al hakohot*, the source of infinite energy and power, the original architect and engineer. ... the He sustain the world in continued existence and that He manifest a concern for man ... this is conveyed by the name *Havayah*.

Rabbi Eliezer Berkovits, (God, Man and History, p.76).

- The cosmos came into being because God willed it... Creation, being an act of will, is motivated by a goal. God wanted the world for the sake of some purpose.
- The most far-reaching consequence of [the belief in an involved creator] is that it introduces the concept of value and purpose into the very core of reality.

MN: while the age of the universe demands that believers do some thinking about the age science gives to the universe, the very fact that science gives as an age, affirming a beginning to the universe, demands that all people do some thinking about the purpose of the universe.